

دیدگاه

شماره: ۹۳۱	موضوع: شناسایی مواد خام و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز فعالیت «پالایش نفت» در نقشه راه همکاری ۲۵ ساله کشور با چین
تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۲۴	

تهیه و تنظیم: مهدی رضائی

توضیح اجمالی:

هنگامی که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) توسط بنگاه‌های خارجی مستقر در کشور جذب شد، امید است که جذب FDI باعث شود تا با ایجاد پیوند با بنگاه‌های داخلی (پیوند پسین)، مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز بنگاه‌های خارجی در کوتاه‌مدت و بلندمدت، با بهره‌گیری از ظرفیت تولیدکنندگان داخلی تأمین شده و از این طریق افزایش تولید، انتقال فناوری و دانش، اشتغال‌زایی و توسعه صادرات محقق شود. در سند نقشه راه برنامه همکاری‌های جامع (۲۵ ساله) ایران و چین، به سرمایه‌گذاری مشترک این دو کشور در حوزه‌های گوناگون اشاره شده است. یکی از این حوزه‌ها پالایش نفت خام است. در صورتی سرمایه‌گذاری مشترک با چین در این حوزه از حیث انتقال دانش و فناوری، اشتغال‌زایی و ... موفق خواهد بود که از ظرفیت به وجود آمده برای انتقال دانش و فناوری، اشتغال‌زایی و علی‌الخصوص ایجاد بازار برای مواد خام و واسطه‌ای تولیدشده در کشور در این مشارکت استفاده شود. ایجاد این ظرفیت در گرو این است که بنگاه‌های ایرانی بتوانند مایحتاج پالایشگاه‌ها را مهیا کنند که این امر، نیازمند شناسایی مواد خام و واسطه‌ای مورد نیاز فعالیت پالایش نفت خام است. در جدول زیر، فصول تولیدکننده مواد خام و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز پالایش نفت بر حسب طبقه‌بندی HS آمده است.^۱

جدول (۱): فصول مرتبط با مواد خام و مواد واسطه‌ای مورد استفاده در فعالیت «تولید فراورده‌های نفتی تصفیه‌شده» بر حسب طبقه‌بندی HS

مواد خام مورد نیاز فعالیت «تولید فراورده‌های نفتی تصفیه‌شده» (کد آیسیک ۲۳۲۰)	
فصول بر حسب H.S	شرح کد
۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن‌ها؛ مواد قیری؛ موم‌های معدنی
مواد واسطه‌ای مورد نیاز فعالیت «تولید فراورده‌های نفتی تصفیه‌شده» (کد آیسیک ۲۳۲۰)	
فصول بر حسب H.S	شرح کد
۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی؛ ترکیبات آلی یا غیر آلی فلزات گرانبها، عناصر رادیواکتیو، فلزات خاکه‌ای کمیاب و ایزوتوپ‌ها
۲۹	محصولات شیمیایی آلی
۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی

نکات کلیدی:

✓ فعالیت پالایش نفت خام، به نفت خام به‌عنوان ماده خام اصلی مورد استفاده، نیاز دارد که در نقشه راه برنامه همکاری‌های جامع (۲۵ ساله) ایران و چین، به سرمایه‌گذاری طرف چینی در استخراج نفت خام به آن اشاره شده است. سرمایه‌گذاری چین در بخش استخراج نفت خام، باعث می‌شود تا اولاً عرضه نفت خام با ظرفیت موجود از سوی کشور بدون وقفه و مستمر باشد (به شرط خرید نفت ایران از سوی چین و یا هر کشور دیگری که مشتری نفت ایران است) و در ثانی، عرضه نفت به بخش پالایش کشور با مشکل مواجه نشود. امید بر آن است که با این توافق و با سرمایه‌گذاری مشترک با چین، بخش پالایش کشور بتواند بسیاری از محصولات حاصل از پالایش را که قبلاً قادر به تولید آن‌ها نبود (به علت فقدان

^۱ برای پیدا کردن فصول دربرگیرنده مواد خام و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز فعالیت پالایش نفت خام، ابتدا مهم‌ترین فعالیت‌هایی که بخش پالایش با آن‌ها پیوندهای پسین بالایی دارد بر حسب طبقه‌بندی آیسیک (ISIC) و از طریق تحلیل داده -ستانده، به دست آمد. سپس بررسی شد این فعالیت‌ها چه محصولاتی را بر حسب کدهای HS تولید می‌کنند و در انتها، مواد خام و کالاهای واسطه‌ای از بین این کالاها جدا و گزارش شد.

دیدگاه

فناوری موردنیاز و یا تقاضا) با کمیت و کیفیت بیشتر (به شرط وجود تقاضا) تولید کند. البته این امر نیازمند آن است که در متن قرارداد نهایی با چین، ترتیبات انتقال فناوری در بخش پالایش نظیر آموزش کارکنان ایرانی، گنجانده شود.

✓ در توافق مذکور، به سرمایه‌گذاری مشترک در پتروشیمی اشاره شده است. فعالیت پتروشیمی، محصولات بالادست محصولات شیمیایی را تولید می‌کند، اما همان‌گونه که اشاره شد، پالایش نفت خام، به محصولات شیمیایی نیازمند است که در این توافق به آن‌ها اشاره نشده است. جدول فوق نشان می‌دهد که بخش پالایش به محصولات پایین‌دست پتروشیمی (محصولات شیمیایی) به اندازه زیادی وابسته است. لذا لازم است تا در صورت تبدیل این توافق به قرارداد، به صنایع شیمیایی نیز به‌عنوان سرمایه‌گذاری مشترک اشاره شود. این اقدام باعث می‌شود تا:

۱- انتقال فناوری به بخش تولید صنایع شیمیایی کشور در فعالیتهایی نظیر فرآیند تولید، مدیریت، بازاریابی و نحوه حضور در بازار جهانی اتفاق افتد. گرچه برای این موضوع، سیاست‌گذاری‌هایی نظیر ملزم کردن چین به انتقال تجربیات و آموزش کارکنان ایرانی لازم است.

۲- به‌واسطه افزایش عرضه محصولات شیمیایی، اشتغال‌زایی در بخش تولید محصولات شیمیایی به‌صورت مستقیم و اشتغال در سایر فعالیتهای کشور به دلیل اثرات غیرمستقیم افزایش یابد.

۳- بخش پالایش نفت کشور با مشکل مواجه نشود.

۴- به‌واسطه پیوندهای پسین و پیشین در اقتصاد، رونق تولید محصولات شیمیایی کشور از طریق اثرات مستقیم و غیرمستقیم، تولید کل اقتصاد ایران را افزایش خواهد داد.